

Kortelė:

943434_RegNr_I-2648-621/2014

<http://www.infolex.lt/tp/943434>

Administracinė byla Nr. I-2648-621/2014

Teisminio proceso Nr. 3-64-3-02112-2014-9

Procesinio sprendimo kategorija 15.2.3.2.; 74

(S)

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. gruodžio 1 d.

Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjas Žanas Kubeckas,

sekretoriaujant Palmirai Berberausienei,

nedalyvaujant pareiškėjui P. O.,

nedalyvaujant atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovui,

rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo P. O. skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas, išnagrinėjęs pateiktą skundą,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas P. O. (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu (2-6 b. l.) ir jo patikslinimu (16 b.l.), ir prašo priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau – ir Atsakovas, Šiaulių TI), 10000 LT neturtinę žalą. Pareiškėjas skunde nurodė, kad Šiaulių TI buvo laikomas nuo 2013-04-23 iki 2014-02-13, pažeidžiant teisės aktų reikalavimus. Kalinimo Šiaulių TI laikotarpiu, pareiškėjui teko mažiau, kameros ploto, nei numatyta teisės aktuose. Patalpos, kuriose buvo laikomas pareiškėjas neatitinka higienos normų reikalavimų. Buvo suvaržyta pareiškėjo judėjimo laisvė, jautėsi pažemintas, buvo apėmusi depresija, nervinosi. Daug kartų kreipėsi į psichiatrą pagalbos, buvo skirti medikamentai nuo streso.

Atsakovo Lietuvos valstybės atstovas Šiaulių TI atsiliepime į pareiškėjo skundą (33-40 b. l.) prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, kad pagal Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl

didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.3 punktą vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m. Taip pat nurodė, jog pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių pirmą kartą etapuotas 2013-04-23 ir įstaigoje periodiškai laikytas iki 2014-02-13. Kadangi kameroje esančių asmenų skaičius niekada nėra pastovus, pareiškėjui periodiškai tekdavo nuo 1,85 m² iki 6,45 m² gyvenamasis plotas, o tai leidžia daryti išvadą, jog tik tam tikrais atvejais pareiškėjui galimai teko mažesnis kalinimo kameros plotas nei nustatyta norma, o periodiškai ji buvo viršijama. Pabrėžė, kad pareiškėjas Šiaulių TI per skundžiamą laikotarpį buvo laikomas 253 dienas. Be to, pasivaikščiojimo laiku (1 val. kiekvieną dieną), medicininių apžiūrų metu, prausimosi metu pareiškėjas nebūdavo gyvenamojoje kameroje, kas rodo, jog asmens buvimas kameroje nebuvo nepertraukiamas. Pareiškėjo laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje metu jo laikymo kameroje nebuvo atlikta sąlygų atitikimo higienos reikalavimams patikrinimų. Nesant byloje objektyvių įrodymų, negalima konstatuoti buvus pažeidimams. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjo argumentas dėl kamerų atitikimo higienos reikalavimams atmestinas kaip nepagrįstas.

Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-176 patvirtintų Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 13 punkte nustatyta, kad gyvenimo ir buities sąlygos kameroje turi atitikti Lietuvos Respublikos higienos normas. Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 2 punktas nustato: Taisyklės taikomos naujai statomiems, rekonstruojamiems ar kapitaliai remontuojamiems tardymo izoliatoriams. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2 punktas įtvirtina analogiško pobūdžio nuostatą: veikiančioms laisvės atėmimo vietoms taikomi tik tie šios higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Šiaulių tardymo izoliatorius pastatytas ir įrengtas iki Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymo „Dėl tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ įsigaliojimo, todėl nagrinėjamu atveju, analizuojant pareiškėjo laikymo įstaigoje sąlygas, taikytinos tik tos Taisyklių nuostatos ir tie Higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Atsižvelgiant į išdėstyta, atsakovas pabrėžia, jog negalima konstatuoti įstaigos neteisėto veikimo, kiek tai liečia pareiškėjo argumentus dėl nepakankamo šviesos patekimo į patalpas, drėgmės ar šalčio, ventiliacijos nebuvimo, nes šie įrengimo reikalavimai susiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Pagal Higienos normos 24 punktą, gyvenamosios patalpos turi būti vėdinamos per langus, išskyrus patalpas, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema. Šiaulių tardymo izoliatoriaus gyvenamosios kameros yra vėdinamos natūraliu būdu (per langus bei duris). Mikroklimato parametrai kameroje priklauso nuo kamerų įrengimo, jose esančių asmenų skaičiaus ir kitų aplinkybių (tokių, kaip lauko temperatūra, asmenų judėjimas į kamerą ir iš jos ir kt.). Kadangi Šiaulių tardymo izoliatoriuje dėl pastato statuso negali būti atliekami rekonstrukcijos ar kapitalinio remonto darbai, Higienos normos HN 76:2010 reikalavimai, susiję su šiais darbais netaikytini ir įstaiga negali būti pripažįstama atsakinga dėl nustatomų šių reikalavimų pažeidimų. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atsakovas pabrėžia, jog negalima konstatuoti įstaigos neteisėto veikimo, kiek tai liečia pareiškėjo argumentus dėl nepakankamo dienos šviesos patekimo į kamerą, šalčio ar drėgmės, nes šie įrengimo reikalavimai susiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Todėl argumentai atmestini kaip neįrodžius jų pagrįstumo. Atsakovas pabrėžia, kad įstaiga veikia 1911 m. pastatytame pastate nuolatinio perpildymo sąlygomis. Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija dėl objektyvių priežasčių ne visuomet turi galimybę užtikrinti vienam asmeniui 3,6 kv.m ploto, bet tokia situacija nėra pastovi ir priklauso ne nuo institucijos kompetencijai priklausančių veiksmų atlikimo ar neatlikimo, įstaiga negali daryti įtakos suimtųjų (nuteistųjų) skaičiui ir nėra atsakinga už nustatyto kalinamųjų asmenų skaičiaus reikalavimo viršijimą. o jų nepriimti neturi teisinio pagrindo. Kai kurios kameros gali būti perpildytos ir vienam asmeniui tenkantis gyvenamosios patalpos plotas ne visada siekia teisės aktuose nustatytos ribos. Esant tokiai situacijai, tardymo izoliatoriaus administracija stengiasi, kad

suintieji ir nuteistieji, kurių laikymo sąlygos ne visiškai atitinka nustatytus reikalavimus, tokiomis sąlygomis būtų laikomi kuo trumpesnę laiką t.y. atsiradus galimybei perkelti į laisvesnes kameras. Kiekvienam kameroje laikomam asmeniui skiriamas inventorių, kuris yra numatytas teisės aktuose. Įstaigos administracija nuolat reikalauja iš suimtųjų ir nuteistųjų palaikyti tvarką kameroje, už kamerų valymą ir tvarką atsakingi patys nuteistieji bei suimtieji. Valymo inventorių bei priemonės į kameras išduodamos pagal suimtųjų/nuteistųjų prašymus, po valymo užbaigimo gražinamas atgal į valymo inventoriui laikyti skirtą patalpą. Kiekviename režiminio korpuso aukšte yra išskirta spintelė valymo inventoriui laikyti. Kamerų remontas Šiaulių tardymo izoliatoriuje atliekamas pagal iš anksto sudarytą planą ir esamus materialinius, finansinius ir darbo resursus, o taip gavus tam skirtas lėšas iš valstybės biudžeto. Suimtieji ir nuteistieji neretai piktybiškai niokoja valstybės turtą, gadina elektros instaliaciją, daužo apšvietimo lemputes, stiklus, klozetus, laužo langus, griauina sienes, kurios skiria klozetą nuo miegamųjų vietų, ir pan. Visiškai suremontuotose kameroje neretai tenka daryti pakartotiną remontą. Šiaulių tardymo izoliatoriaus kameroje langai vėdinimui pritaikyti, kameros yra vėdinamos natūraliu būdu per langus ir tai atitinka Lietuvos higienos normos HN 76:2010 reikalavimus. Atsakovas pažymi, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus pastatas įtrauktas į LR nekilnojamųjų vertybių sąrašą, todėl kai kurių nuolat nustatomų trūkumų pašalinti neįmanoma (t.y. neįmanoma padidinti natūralios apšvietos gyvenamosiose kameroje, kadangi nėra galimybės padidinti langų angas, nėra galimybės įrengti papildomą ventiliacijos sistemą ir padidinti oro judėjimo greitį bei sumažinti santykinę drėgmę, sureguliuoti oro temperatūrą). Apgyvendinti asmenys, kurie reguliariai vėdina, prižiūri ir tvarko savo kameras, neturi problemų dėl atsirandančio pelėsio ar drėgmės gyvenamosiose kameroje. Visose Šiaulių tardymo izoliatoriaus kameroje yra įrengtas veikiantis sanitarinis mazgas. Tualetas nuo likusio kameros ploto yra atskirtas sienele, kuri yra ne žemesne kaip 1,5 m aukščio. Toks sanitarinio mazgo įrengimas atitinka galiojančių teisės aktų reikalavimus. Visuomenės sveikatos centras ne vieną kartą pasisakė, kad apšvietimo užtikrinimas yra susijęs su pastato rekonstrukcijos darbais, todėl šis reikalavimas Šiaulių tardymo izoliatoriui nėra taikomas. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui už šį laikotarpį laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2007 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-161 patvirtinta Savižudybių ir savęs žalojimo laisvės atėmimo vietose prevencijos programa (toliau - Programa) (ginčui aktualiui laikotarpiui), nustatanti laisvės atėmimo vietų administracinių padalinių veiklos prioritetus, svarbiausius krizinių situacijų prevencijos tikslus, uždavinius ir kryptis, šių kryptių įgyvendinimo, veiklos efektyvumo vertinimo ir kontrolės mechanizmus. Kaip įtvirtinta Programos 3 punkte, savižudybių ir savęs žalojimo prevencija – tai įvairaus pobūdžio iniciatyvos, kurių tikslas – užkirsti kelią savižudybėms ir savęs žalojimui. Pagal Programos 25.1 punktą, įstaigos direktoriaus įsakymu sudaroma Komanda iš sveikatos priežiūros tarnybos, psichologinės tarnybos, vidaus tyrimų tarnybos, socialinės reabilitacijos skyriaus ir apsaugos ir priežiūros skyriaus specialistų. Pagal Programos 25.1.2 punktą, realizuodama ir įgyvendindama savižudybių ir savęs žalojimo prevenciją, Komanda turi vykdyti krizinės situacijos (savižudybės, bandymo nusižudyti, savęs žalojimo) analizę, nustatyti jos priežastis ir pateikti tolesnio darbo rekomendacijas socialinės reabilitacijos skyriaus, apsaugos ir priežiūros skyriaus atsakingiems pareigūnams, prireikus – kitiems administraciniams padaliniais. Įgyvendinant Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2007 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-161 patvirtintos Savižudybių ir savęs žalojimo laisvės atėmimo vietose prevencijos programos savižudybių ir savęs žalojimo prevencijos, intervencijos ir postvencijos vykdymo nuostatas, Šiaulių tardymo izoliatoriuje yra suformuota krizių įveikos komanda. Vadovaujantis minėtos Programos 25.4. punktu, kuriame nurodyta, jog laisvės atėmimo vietų psichologinių tarnybų specialistai atlieka naujai į įstaigą atvykusių nuteistųjų ir suimtųjų įvertinimą savižudybės rizikos požiūriu, kitą dieną po atvykimo į Šiaulių tardymo izoliatorių 2014-04-24 pareiškėjas buvo konsultuotas kaip naujai į įstaigą atvykęs asmuo. Atsakovas teismui pateikia Šiaulių tardymo izoliatoriaus Psichologinės tarnybos 2014-09-23 pažymą Nr. 66/12-696 „Dėl nuteistajam P. O. teiktų psichologinių konsultacijų“, iš kurios matyti, kad 2013-04-24 dieną

pareiškėjui buvo paruošta Psichologinės tarnybos pažyma – rekomendacija Nr. 66/12-258 „Dėl suimtojo P. O. priežiūros ypatumų“, kurioje nustatyta skirti sustiprintą individualią priežiūrą adaptacinio laikotarpio metu suimtajam P. O. papildomai patikrinti 5 kartus per parą nuo 2013-04-24 iki 2013-05-24, taip pat numatyta, kad suimtojo nepalikti kameroje ar pasivaikščiojimo kiemeliuose vieno. Pareiškėjas savo skunde nurodo, jog jam būnant Šiaulių tardymo izoliatoriuje ir besikankinant perpildytose kamerose, kuriose nėra tinkamo apšvietimo, kurios yra drėgnos ir be ventiliacijos, kad jam buvo suvaržyta judėjimo laisvė, dėl ko jam išsivystė depresija, jis kreipėsi į medikus ir gėrė vaistus. Atsakovas pažymi, kad jau pirmosios psichologinės konsultacijos metu (kai konsultuojami pirmą kartą į įstaigą atvykę asmenys), dėl didelės savęs žalojimo ar bandymo nusižudyti rizikos, pareiškėjui buvo nustatyta individuali priežiūra. Iš to matyti, kad tik atvykus į įstaigą ir joje nepabuvus nei dienos, pareiškėjo psichologinė būklė jau buvo nestabili, todėl nėra pagrindo teigti, kad P. O. psichinė savijauta pablogėjo būtent dėl jo kalinimo Šiaulių tardymo izoliatoriuje, priešingai, tik atvykęs į kalinimo įstaigą pareiškėjas jau buvo įtrauktas į Nuteistųjų ir suimtųjų, priklausančių didelės rizikos grupei dėl savęs žalojimosi ar bandymo nusižudyti, apskaitos žurnalą. Atsakovas negali būti atsakingas už tai, kas, iš pateiktos medžiagos analizės matyti, nepriklausė nuo įstaigos pareigūnų teisėtų veiksmų.

Šiaulių TI akcentavo, kad pareiškėjo dėstomos neturtinės žalos atsiradimą sąlygoti galinčios aplinkybės neįrodo realaus neturtinės žalos egzistavimo fakto. Pareiškėjas savo skundą grindžia abstrakčiais argumentais, reiškia bendro pobūdžio nusiskundimus, nebūtinai sąlygotus laikymo sąlygų, kurių nepagrindžia jokiais įrodymais. Pareiškėjas nepateikia jokių duomenų, kurie leistų konstatuoti patirtą neturtinę žalą, kurią būtų galima susieti su asmens laikymo Šiaulių TI sąlygomis. Remdamasis šiomis aplinkybėmis, Šiaulių TI manė, kad pareiškėjo teiginiai apie patirtą neturtinę žalą yra nepagrįsti. Papildomai nurodė, kad Šiaulių TI pagal galimybes įgyvendino ir siekė įgyvendinti galiojančius teisės aktus, nagrinėjamu atveju nebuvo neigiamo veikimo, nukreipto išimtinai prieš pareiškėją, pareiškėjo laikymas teisės aktų neatitinkančiomis sąlygomis buvo su pertraukomis ir tik periodinis, neigiamas veikimas buvo mažareikšmis ir nesukėlęs ilgalaikių neigiamų pasekmių.

Pareiškėjo skundas tenkintinas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas P. O. skundu kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti jam neturtinės 10000 LT žalos atlyginimą už laikotarpį nuo 2013-04-23 iki 2014-02-12. Neturtinę žalą pareiškėjas kildina iš esmės iš neteisėtų valdžios institucijos veiksmų neužtikrinant jam tinkamų kalinimo sąlygų Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

CK 6.271 straipsnio 1 dalis nustato, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės subjektas yra specialusis – viešas asmuo (valstybė arba savivaldybė). Šis atsakomybės subjekto ypatumas (viešas asmuo) lemia šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės taikymo ypatumus, kadangi valstybės civilinė atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms (civilinė atsakomybė be kaltės): valstybės valdžios institucijų neteisėtiems veiksams (neveikimui), žalai ir priežastiniam ryšiui tarp valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Todėl reikalavimas dėl žalos (tiek turtinės, tiek neturtinės), kuri kildinama iš valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo gali būti tenkinamas nustačius minėtų civilinės atsakomybės atsiradimo sąlygų visumą. Nesant bent vienos iš šių sąlygų viešoji atsakomybė negalima.

Tam, kad būtų konstatuotas neteisėtumas CK 6.271 straipsnio prasme, reikia nustatyti, jog valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo (CK 6.271 straipsnio prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja

skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmeniui, teigiančiam, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų.

Kadangi pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš netinkamų kalinimo sąlygų, todėl nagrinėjamoje byloje aktualus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis, kuris nustato, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) yra pažymėjęs, kad Konvencijos 3 straipsnis įtvirtina vieną pagrindinių demokratinės valstybės vertybių, ji įtvirtina absoliutų kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimą, toks draudimas nepriklauso nuo aukos elgesio (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš Slovėniją ir jame nurodytą teismo praktiką).

EŽTT savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukelia šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr. pvz., EŽTT 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje *Kudla* prieš Lenkiją, 2001 m. liepos 24 d. sprendimą *V.* prieš Lietuvą).

Teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad EŽTT savo praktikoje yra ne kartą nurodęs, jog nepaprastai didelis kameros erdvės trūkumas yra labai reikšmingas faktorius sprendžiant, ar taikomos sulaikymo sąlygos buvo „žeminančios“ EŽTK 3 straipsnio požiūriu (žr., pvz., 2005 m. balandžio 7 d. sprendimą *K.* prieš Lietuvą; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev* ir kiti prieš Rusiją). EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad tais atvejais, kai pareiškėjams teko mažiau negu trys kvadratiniai metrai grindų ploto, kameros perpildymas turi būti laikomas toks didelis, kad savaime pateisina EŽTK 3 straipsnio pažeidimą (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš Slovėniją; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev* ir kiti prieš Rusiją).

Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad tardymo izoliatoriaus administracija, užtikrindama suėmimo vykdymo tvarką ir tinkamas asmenų laikymo tardymo izoliatoriuose sąlygas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kitais nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais. Pagal Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.3.1 punktą vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m.

Byloje nustatyta, kad pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių buvo pristatytas 2013-04-23 ir periodiškai laikytas iki 2014-02-13. Pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 6 (plotas 22,55 kv. m.), Nr. 95 (plotas 17,52 kv. m.), Nr. 61 (plotas 17,48 kv. m.), Nr. 94 (plotas 18,76 kv. m.), Nr. 21 (plotas 18,72 kv. m.), Nr. 22 (plotas 20,29 kv. m.), Nr. 17 (plotas 18,47 kv. m.), Nr. 2 (plotas 6,45 kv. m.), Nr. 19 (plotas 17,62 kv. m.), Nr. 31 (plotas 21,24 kv. m.). Iš byloje esančios pažymos matyti, kad pareiškėjas kameroje Nr. 2 buvo laikomas nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, esančiam laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoje, kameros ploto normos, o tam taip pat tikrais laikotarpiais buvo laikomas kameroje nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, esančiam laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoje, kameros ploto normos tais atvejais, kai kameroje Nr. 94, 17 ir 31 kartu su pareiškėju buvo laikoma iki 5 asmenų imtinai, kameroje Nr. 6 kartu su pareiškėju buvo laikoma iki 6 asmenų imtinai. Tačiau iš pateiktos pažymos negalima nustatyti kada ir kiek laiko pareiškėjas buvo laikomas kameroje nepažeidžiant nustatytos vienam asmeniui,

kameros ploto, išskyrus aukščiau paminėtą atvejį. Konstatuotina, jog kalėjimo Šiaulių TI laikotarpiu nuo 2013-04-23 iki 2014-02-13 periodiškai, išviso 215 dienų, pareiškėjas buvo laikomas sąlygomis, galimai pažeidžiančiomis teisės aktais nustatytą kameros plotą vienam asmeniui, t.y. vienam asmeniui, laikomam kameroje teko mažiau kaip 3,6 kv. m. ploto. Šiaulių TI administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti kalinamam kameroje, kurioje jam tektų ne mažiau nei 3,6 kv. m kameros ploto, t. y. neveikė taip, kaip pagal įstatymus ši institucija ar jos darbuotojai privalėjo veikti.

Pagal CK 6.250 straipsnio 1 dalį neturtinė žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kt., teismo įvertinti pinigais.

Teismas atsižvelgia į tai, kad pareiškėjas Šiaulių TI, ilgą laiką 215 dienų buvo kalinamas galimai pažeidžiant nustatytos vienam asmeniui, esančiam laisvės atėmimo ir kardomojo kalnimo įstaigoje, kameros ploto normos reikalavimus, į pareiškėjo patirtus nepatogumus, kurių intensyvumas viršijo neišvengiamai kalinimui būdingus nepatogumus ir kurie žemina žmogiškąjį orumą, sukelia dvasines kančias. Vadovaujantis sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijais, teismas daro išvadą, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą (dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, pažeminimą), kuri negali būti kompensuojama vien tik pareiškėjo teisių pažeidimo pripažinimu, o kalėdamas pas atsakovą aukščiau aptartomis sąlygomis, pareiškėjas patyrė pinigine išraiška apskaičiuotiną neturtinę žalą. Teismas taip pat atsižvelgia į tai, kad pareiškėjas buvo laikomas patalpose, kurios neatitiko higienos normų reikalavimų. Pareiškėjas nurodė, kad dėl netinkamų kalnimo sąlygų, jis turėjo sveikatos sutrikimų – susirgo depresija. Iš byloje esančios ligos istorijos matyti, kad pareiškėjas kalnimo Šiaulių TI laikotarpiu turėjo sveikatos sutrikimų, tačiau nėra pagrindo konstatuoti, kad šie sveikatos sutrikimai pareiškėjui atsirado būtent dėl netinkamų kalnimo sąlygų. Tačiau teismas įvertina ir tai, kad pareiškėjas turėdamas sveikatos sutrikimų ir būdamas blogesnėse kalnimo sąlygose, nei teisės aktų numatytos minimalios sąlygos, patyrė papildomus nepatogumus. Be to, teismas atsižvelgia ir į tai, kad byloje nenustatyta, jog atsakovas būtų sąmoningai siekęs pažeminti pareiškėjo orumą ar nežmonišškai su juo elgtis, o tam tikras kalniamųjų privatumo, jų judėjimo laisvės apribojimas ir su tuo susiję neigiami išgyvenimai, patyrimai paprastai yra neišvengiama kalnimo pasekmė, susijusi su jo esme, tikslais ir saugiu vykdymu. Be to, pareiškėjas buvimo Šiaulių TI laikotarpiu turėjo galimybę pasivaikščioti gryname ore, pažeidimo laikotarpis nebuvo nepertraukiamas, pareiškėjui tenkanti kameros ploto norma nuolat kito.

Apskaičiuodamas neturtinės žalos dydį, t. y. įvertinęs pareiškėjo patirtus neigiamus dvasinius išgyvenimus pinigais, įvertindamas turimų įrodymų visumą, remdamasis teismų praktikoje taikytiniais neturtinės žalos vertinimo kriterijais (pvz., LVAT 2013 m. spalio 30 d. nutartyje Nr. A438-1194/2013 už 723 dienas priteista 2000 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. lapkričio 25 d. nutartyje Nr. A442-1860/2013 už 169 dienas priteista 550 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2014 m. rugpjūčio 18 d. nutartyje už 232 dienas priteista 5900 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2014 m. birželio 19 d. nutartyje Nr. A⁸⁵⁸-275/2014 už 330 dienų priteista 6600 Lt neturtinės žalos atlyginimui), pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimo mastą ir trukmę, bei atsižvelgęs į Lietuvoje egzistuojančias ekonomines darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas (minimalią mėnesinę algą, vidutinį darbo užmokestį), teismas laiko, kad pareiškėjui padarytos neturtinės žalos dydis gali būti įvertintas 3500 Lt. Dėl šių priežasčių pareiškėjo reikalavimas priteisti jam 10000 Lt neturtinės žalos yra tenkinamas iš dalies.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85-87 str., 88str.1 d. 5 p. teismas,

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo P. O. skundą tenkinti iš dalies. Priteisti pareiškėjui P. O. iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 3500 Lt (tris tūkstančius penkis šimtus litų) / 1013,67 EUR (vienas tūkstantis trylika eurų 67 ct.) neturtinei žalai atlyginti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėjas Žanas Kubeckas